

ГАЛЬКІВ Л. І.
Львівська комерційна академія
КИЛИН О. В., СТРУЧОК Н. М.
Львівський інститут економіки і туризму

ЕТНІЧНИЙ ТУРИЗМ ЯК ІНСТРУМЕНТ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ТУРИСТИЧНОГО ПІДПРИЄМСТВА

У статті розглянуто поняття „економічна безпека“, визначено інструменти для забезпечення розвитку підприємств туризму. Розглянуто поле дослідження етнічного туризму: поняттєво-категорійний апарат, особливості, види. Запропоновано комплекс показників, що характеризують потенціал етнотуризму та рівень його використання з метою забезпечення належного рівня економічної безпеки підприємства. Визначено етапи управління системою економічної безпеки туристичного підприємства.

Ключові слова: етнотуризм, економічна безпека, підприємство, система управління, фінансовий результат, показники ефективності.

HALKIV L. I.
Lviv Commercial Academy
KULUN O. V., STRUCHOK N. M.
Lviv Institute of Economy and Tourism

ETHNIC TOURISM AS A TOOL ECONOMIC SECURITY OF TOURISM ENTERPRISES

The article discusses the concept of "economic security", defined tools for the development of business tourism. Considered field study of ethnic tourism, conceptual - categorical apparatus, features, types. A set of indicators of the potential level ethnotourism and its use to ensure an adequate level of economic security. The stages of economic security system management of tourism enterprises.

Keywords: ethnotourism, economic security, enterprise governance, financial results, performance.

Постановка проблеми. Проблема забезпечення належного рівня функціонування туристичного постійно привертає увагу українських науковців, оскільки вітчизняні підприємства в умовах кризи гостро відчули потребу у зміні напрямку роботи, охоплення додаткових сегментів ринку, розширення асортименту пропонованого продукту. Складність в оцінці швидких змін та уподобань споживачів, динамічність кон'юнктури ринку, зростання рівня конкурентної боротьби зумовлює необхідність пошуку туристичними підприємствами нових стратегій, які мінімізують помилки в управлінні а головне покращать їх фінансове становище.

Аналіз останніх досліджень. Проблемами забезпечення належного рівня роботи туристичного підприємства на ринку, ключовим чинникам успіху підприємств на ринку присвячені праці таких науковців, як Л. Абалкіна, В. Абрамова, В. Андрійчука, Г. Андрощука, О. Барановського, З. Варналія, О. Власюка, В. Воротіна, А. Гальчинського, О. Гладченко, О. Гончаренко, А. Качинського, В. Кириленко та ін.

Аналіз ідей і концепцій вчених досліджуваної проблеми показав розмаїття обґрунтованих підходів до покращення ефективності роботи туристичного підприємства, проте жоден з них не вбачає потужний потенціал еколого-етнічного туризму як інструмент забезпечення належного рівня економічної безпеки підприємства. Тому метою нашої статті є вивчення та аналіз інструментів управління економічною безпекою туристичного підприємства, зокрема враховуючи потенціал етнічного туризму.

Виклад основного матеріалу. Функціонування і розвиток підприємництва в економіці будь-якої країни вимагає наявності певних умов, що забезпечують ці процеси. Однією з найважливіших умов виступає безпека підприємництва. Економічна безпека суб'єкта підприємництва є складною економічною категорією, на яку здійснюють вплив значна кількість факторів, а тому вимагає застосування в процесі оцінки її рівня широкого діапазону.

Економічна безпека підприємства – це стан корпоративних ресурсів (ресурсів капіталу, персоналу, інформації і технології, техніки та устаткування, прав) і підприємницьких можливостей, за якого гарантується найбільш ефективне їхнє використання для стабільного функціонування та динамічного науково-технічного й соціального розвитку, запобігання внутрішнім і зовнішнім негативним впливам (загрозам) [2, с. 98].

До основних функціональних цілей економічної безпеки належать:

* забезпечення високої фінансової ефективності роботи, фінансової стійкості та незалежності підприємства;

* забезпечення технологічної незалежності та досягнення високої конкурентоспроможності технічного потенціалу того чи того суб'єкта господарювання;

* досягнення високої ефективності менеджменту, оптимальної та ефективної організаційної структури управління підприємством;

* досягнення високого рівня кваліфікації персоналу та його інтелектуального потенціалу;

* мінімізація руйнівного впливу результатів виробничо-господарської діяльності на стан навколишнього середовища;

* якісна правова захищеність усіх аспектів діяльності підприємства;

* забезпечення захисту інформаційного поля, комерційної таємниці і досягнення необхідного рівня інформаційного забезпечення роботи всіх підрозділів підприємства та відділів організації;

* ефективна організація безпеки персоналу підприємства, його капіталу та майна, а також комерційних інтересів [7, с.17–19].

До основних принципів системи відносять:

– Пріоритет заходів попередження. Зміст цього принципу полягає у своєчасному виявленні тенденцій та передумов, що сприяють розвитку загроз.

– Законність. Заходи безпеки підприємства розробляються на основі та в межах діючих правових актів.

– Комплексне застосування сил та коштів. Для забезпечення економічної безпеки використовуються всі наявні в розпорядженні підприємства ресурси та кошти.

– Координація та взаємодія ззовні та всередині підприємства. Тобто протидія загрозам здійснюється завдяки об'єднанню зусиль усіх підрозділів та служб підприємств.

– Компетентність. Працівники повинні вирішувати питання безпеки на професійному рівні.

– Економічна доцільність. Вартість фінансових витрат на забезпечення економічної безпеки підприємства не повинна перевищувати оптимального рівня, при якому губиться економічний зміст їх застосування.

– Планова основа діяльності. Діяльність по забезпеченню безпеки повинна будуватися на основі комплексної програми забезпечення безпеки підприємства, підпрограм забезпечення безпеки по основним її видам та розроблених для їх виконання планів роботи підрозділів підприємства.

– Системність. Цей принцип припускає врахування усіх факторів, здійснюючих вплив на безпеку туристичного підприємства.

Результати дослідження показують проблемне становище підприємств сфери послуг, що призвело до скорочення підприємств інфраструктури туризму. Питання забезпечення стійкого розвитку стало достатньо актуальними та болючими для підприємств сфери послуг. Певна кількість підприємств сфери туризму знаходиться у скрутному становищі. За офіційними даними Державного комітету статистики кількість збиткових підприємств сфери готельного та ресторанного бізнесу становила у 2011 році – 38,6%, у 2012 році – 40,4%, у 2013 році – 44,0% (рис. 1).

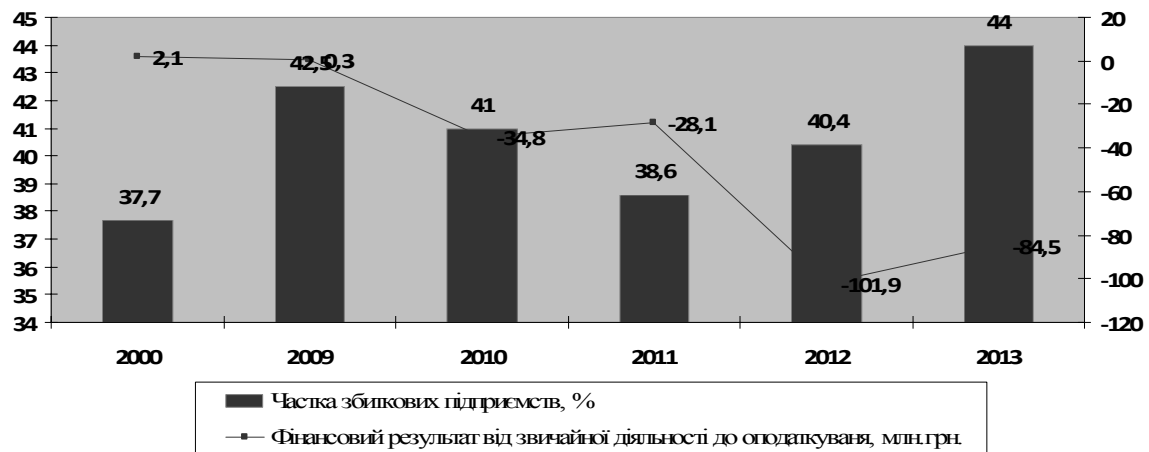

Рис. 1. Фінансовий результат від звичайної діяльності підприємств сфери послуг Львівської області* [6]

Розглядаючи етнічний туризм, як інструмент забезпечення економічної безпеки туристичного підприємства доречно звернути увагу на те, що це явище достатньо нове, не досліджене наукою про туризм. Етнічний туризм заснований на потребі людей відвідувати родичів, місця народжень та проживання близьких, а тому займає певну нішу в туристичних потоках. Згідно з сегментацією туристичного попиту, що пропонує П.Р. Пуцентейло, туристичні поїздки здійснюються за такими напрямками:

- 1) розваги і відпочинок;
- 2) професійні мотиви;
- 3) етнічний туризм;
- 4) інші мотиви [1].

Враховуючи зростаючу актуальність даного виду туризму доречно виокремити його особливості: туристичні подорожі можуть здійснюватись будь-ким, в різні куточки світу, не залежно від віку та статті; по-друге ширина розмаїття видів етнотуризму; по-третє емоційне забарвлення даного виду туризму.

До комплексу завдань, які виконує даний вид туризму є: пізнання культури своїх пращурів, вивчення та аналіз територіальних особливостей етнографічних груп, їх традицій, звичаїв, збереження культурного, соціального та екологічного розмаїття, відродження способів виготовлення традиційних предметів побуту та ремесел.

На основі власних досліджень та вивчення літературних джерел доречно виокремити такі ознаки класифікації видів етнотуризму: за масштабами, мотивами, тривалістю.

За масштабами виділяють: внутрішній, зовнішній, середньо віддалений, прикордонний, далеко віддалений.

За мотивами доречно виокремити наступні види туризму:

1) науково-дослідницький туризм – це подорож з метою вивчення та дослідження традиційно – побутової культури певної етнографічної групи на її історико-етнографічних землях.

2) ностальгійний туризм – це різновид етнічного туризму, який спрямований на відновлення історичної батьківщини, місць, звідки походять родичі, або місць звідки турист, колись емігрував.

3) пізнавально-етнографічний туризм – це туристична подорож метою, якої є задоволення пізнавальних потреб, зацікавленість культурою тієї чи іншої етнографічної групи [3].

За тривалістю етнографічної подорожі можна виокремити наступні різновиди етнотуризму:

1) нетривала подорож (від 2 до 14 днів);

2) подорож середньої тривалості (від 14 днів до 1 місяця);

3) довготривала подорож (до 3 місяців).

Розвиток етнотуризму залежить від наступних чинників:

- туристичний потенціал регіону;

- ставлення місцевої влади до розвитку туризму;

- рівня розвитку інфраструктури та наявності кваліфікованих кадрів.

Розвиваючи тематику нашого дослідження, враховуючи специфіку даного виду бізнесу, варто особливу увагу приділити системі управління економічною безпекою туристичного підприємства, зокрема кількісному та якісному аналізу, що здійснюється на етапі виявлення загроз та небезпек для туристичного підприємства (рис. 2). До методів якісного аналізу належать: методи, що базуються на аналізі наявної інформації, методи збору нової інформації, методи моделювання діяльності туристичного підприємства, евристичні методи якісного аналізу.

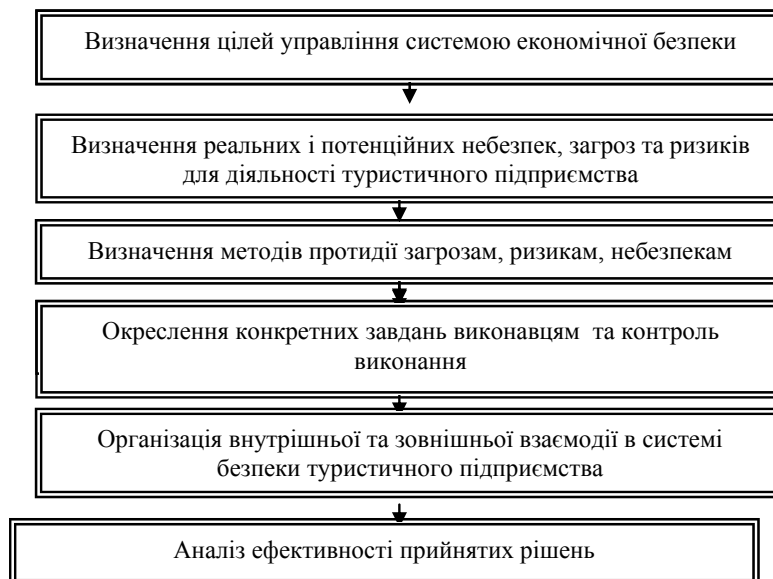

Рис. 2. Основні етапи управління системою економічної безпеки туристичного підприємства [5]

Результат якісного аналізу діяльності суб'єктів підприємницької діяльності туристичного ринку є основою інформаційного забезпечення для побудови системи управління економічною безпекою, який відображено у певних показниках (рис. 3).

Належить відзначити необхідність високого рівня достовірності та об'єктивності даних відображених на рисунку 2. Сформована база якісного аналізу дає широкі можливості для кількісного аналізу, внаслідок якого здійснюється прогноз розвитку етнотуризму, визначаються перспективні напрями його розвитку, прогнозується місткість та структура.

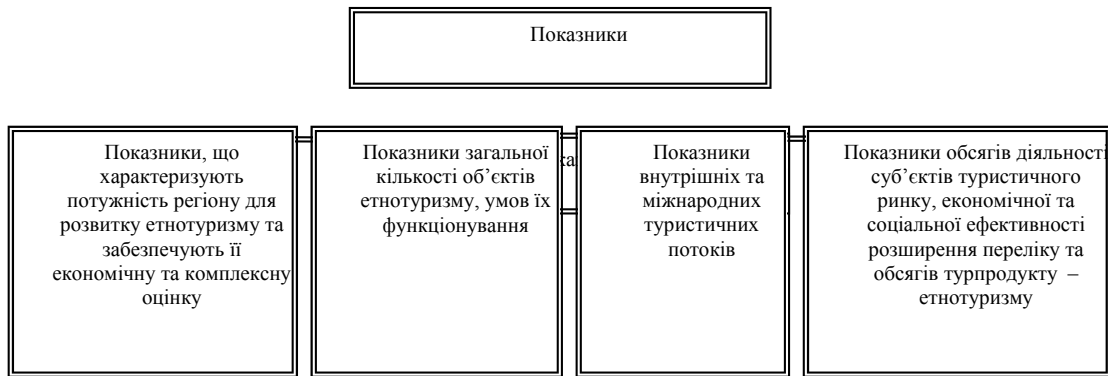

Рис. 3. Показники, що характеризують потенціал етнотуризму та рівень його використання

Будучи самостійною одиницею на ринку, туристичне підприємство повинно сформувати таку систему економічної безпеки, яка б забезпечила йому високу ефективність роботи, належний рівень конкурентоспроможності та стійке положення на ринку. Саме етнотуризм в умовах сьогодення є тим інструментом, що дозволить туристичному підприємству досягнути визначених вище завдань.

Проте існує комплекс проблем, які виникають на шляху розвитку етнотуризму:

- відсутність на державному, регіональному чи місцевому рівні програми розвитку етнотуризму;
- низький рівень популяризації;
- нівелювання спадщини традиційно побутової культури;
- неналежний розвиток інфраструктури.

Висновок. Отже розвиток етнічного туризму в Україні стає новим та провідним напрямом діяльності для туристичних підприємств, затребуваність його зростатиме швидкими темпами через унікальність та неповторність. Зростаючий інтерес до української духовної спадщини, як з сторони українців так і зі сторони іноземних туристів, ці аспекти стануть важливою складовою маркетингової товарної політики туристичних підприємств. А це дозволяє стверджувати, що попри усі перешкоди та проблеми етнотуризм доречно розглядати як інструмент управління економічною безпекою підприємства.

Література

1. Бейдик О. О. Рекреаційно-туристські ресурси України: методологія та методика аналізу, термінологія, районування : [монографія] / О. О. Бейдик. – К., 2001. – 395 с.
2. Васильців Т.Г. Економічна безпека підприємництва України: стратегія та механізми зміцнення : монографія. – Львів : Арал, 2008. – 384 с.
3. Макарчук С. А. Етнографія України / С. А. Макарчук. – Львів : Світ, 2004. – 520 с.
4. Рожнова В. Проблеми та перспектив розвитку етнотуризму: зарубіжний та український досвід / В. Рожнова, С. Терес // Етнічна історія народів Європи. – 2013. – Вип. 39.
5. Степаненко А. Оцінка економічної безпеки України та її регіонів / А. Степаненко, М. Герасимов // Регіональна економіка. – 2002. – № 2. – С. 39–54.
6. Туристична діяльність в Україні за рік [Електронний ресурс] : стат. бюл. / Державна служба статистики України. – Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua/>.
7. Франчук В.І. Основи економічної безпеки : навчальний посібник / Франчук В.І. / Львівський державний університет внутрішніх права. – Львів, 2008. – 203 с.

Надійшла 10.05.2016; стаття прорецензована редакційною колегією